

Góðan dag.

Hreppsnefnd Ásahrepps tók til umfjöllunar fyrirbyggjandi drög að frumvörpum, annars vegar um Þjóðagarðastofnun og hins vegar um hálendisþjóðagarð, sem hafa verið til kynningar hjá ráðuneytinu.

Eftirfarandi var bókað hjá hreppsnefnd Ásahrepps þann 8. janúar 2020:

Hugmyndir ríkisins um stofnun miðhálendisþjóðgarðs.

Hreppsnefnd Ásahrepps samþykkir samhljóða eftirfarandi bókun:

Í samráðsgátt stjórnvalda hafa verið birt, þann 18. og 19. desember s.l. drög að tveimur stjórnarfrumvörpum. Annars vegar frumvarp til laga um þjóðgarðastofnun og þjóðgarða og hins vegar frumvarp til laga um hálendisþjóðgarð.

Hreppsnefnd Ásahrepps leggst gegn báðum þessum frumvörpum og bendir á að undirbúningur og forsendur lagasetninga sem þessara er engan veginn tímabær. Á fyrri stigum hefur hreppsnefnd Ásahrepps bókað og sent inn umsagnir og er vísað til þeirra.

Sérstaklega vill hreppsnefnd Ásahrepps mótmæla fyrirhuguðum heimildum um kaup og eignarnám sem fram kemur í 9. grein draga að frumvarpi til laga um þjóðgarðastofnun. Þessari grein og hugmyndafræðin sem liggur að baki er óásættanleg. Í þessari grein kemur fram heimild til þjóðgarðastofnunar, að fengnu leyfi ráðherra, að taka eignarnámi lönd mannvirki og réttindi til þess að framkvæma friðun. Það er þó tilvísun í 8. gr. Jarðalaga 81/2004 sem segir að óheimilt er að skilja hlunnindi frá jörð. Þó kemur fram í lagagreininni að það sé heimilt ef gerðar séu undantekningar frá þeirri reglu með lögum. Hér er verið að veita einstakri stofnun heimild, t.d. að kaupa nytjarétt sem hefur m.a. verið lögvarinn með úrskurði Óbyggðanefndar þegar um er að ræða afrétti á þjóðlendum. Það er alveg ljóst, með úrskurði Óbyggðanefndar, að hinum óbeina eignarrétti nytjaréttthafa á afréttum verður ekki hnikað, nema með eignarnámi. Hér liggur það fyrir, svart á hvítu, að það er hluti af hugmyndafræðinni sem liggur að baki þessum drögum að frumvarpi. Þessum hugmyndum er mótmælt harðlega og þess krafist að verði brott felld úr þessum drögum að frumvarpi. Ásættanlegt gæti talist að þjóðgarðastofnun mætti kaupa upp slíkar eignir ef handhafi þeirra eigna vildi selja, en færa slíkt vald til stjórnenda einnar stofnunar, með samþykki ráðherra, er algerlega ótækt.

Hreppsnefnd Ásahrepps vill benda á að ekki er samræmi milli þessara tveggja frumvarpa er lýtur að fjölda fulltrúa í umdæmisráðum. Hreppsnefnd mótmælir þeirri tillögu sem kemur fram í drögum að frumvarpi um þjóðgarðastofnun að fjöldi fulltrúa skuli vera 10. Óheppilegt er að hafa fjölda fulltrúa 10, þar sem afgreiðsla geti þá fallið á jöfnu. Tillaga sem fram kemur í drögum að frumvarpi til laga um hálendisþjóðgarð hentar betur til að tryggja skýra afgreiðslu mála og einnig að tryggja stöðu heimaaðila og sveitarfélaga í umdæmisráðum.

Mörgum spurningum er enn ósvarað og forvinna og gagnasöfnun, sem er grunnforsenda fyrir stofnun hálendisþjóðgarðs og þjóðgarðastofnunar, hefur langt í frá verið lokið. Með slíku frumhlaupi, að fara fram með þessi frumvörp svo illa undirbúin mun tryggja átök og afar skiptar skoðanir um réttmæti þessarar vegferðar. Samráð og samtal við sveitarstjórnir um þann

grundvallarþátt málsins, þ.e.a.s. hvort stofna skuli þjóðgarð á miðhálandi Íslands, hefur í raun ekki átt sér stað.

Með því að stofna þjóðgarð á miðhálandi Íslands hefur það í för með sér að skipulagsvald sveitarfélaga verður skert til mikilla muna. Sú lagaumgjörð sem verið er að setja með þessum frumvörpum er þess eðlis að verulegur hluti skipulagsvalds sveitarfélaga er færður frá sveitarstjórnnum til ríkisstofnunar. Með þessum frumvörpum er verið að færa stjórn og umráð yfir 40% Íslands til örfárra aðila innan ríkisstofnunar. Þetta er nokkuð sem hreppsnefnd Ásahrepps getur engan veginn sætt sig við. Það er orðið æði þreytandi að horfa uppá þá staðreynd að til nokkurra áratuga hefur verið vegið að sjálfstæði landsbyggðarsveitarfélaga með einum eða öðrum hætti s.s. með breytingum á skipulagslögum, landsskipulagsstefnu og núna með þjóðgarðastofnun og hálandisþjóðgarði. Eflaust eru handhafar þessarar vegferðar með þá vissu í sínum huga að dropinn muni á endanum hola steininn. Þessum vinnubrögðum og hugmyndum mótmælir hreppsnefnd Ásahrepps harðlega.

Það er öllum ljóst sem vilja skoða málið í raun, að það fyrir liggur reynsla um rekstur þjóðagarða á Íslandi. Þar má sjá að víða er pottur brotinn t.d. í útfærslu á stefnumótun, uppbyggingu innviða, viðhaldi vega, öryggismál ferðamanna, fráveitumálum m.m. Í dag eru mörg stór verkefni í núverandi þjóðgördum sem kalla eftir miklum fjármunum, en bíða og hafa þurft að bíða vegna skorts á fjármagni. Í því ljósi hvernig staða núverandi þjóðgarða er, þá getur hreppsnefnd Ásahrepps ekki séð hvernig ríkinu á að takast að fjármagna öll þau verkefni sem hálandisþjóðgarður kallar á. Öll forvinna að því hvernig á að standa að uppbyggingu innviða og fjármögnun þeirra verkefna liggur ekki fyrir og hefur ekki verið unnin. Sú vinna og útfærsla er ein af frumforsendum þess að velta fyrir sér hugmyndinni um stofnun hálandisþjóðgarðs. Hugmyndin er einfaldlega ekki kominn á þann stað ennþá. Því er það álit hreppsnefndar Ásahrepps að þessi frumvörp eru engan veginn tímabær og mótmælir þessari vegferð ríkisstjórnarinnar harðlega.

Hreppsnefnd Ásahrepps beinir því til ríkisstjórnarinnar að byrja á því að tryggja þjóðgördum og öðrum friðuðum svæðum sem eru til staðar í landinu rekstrargrundvöll áður en lagt er í þá vegferð að reyna stofna þjóðgarð um 40% Íslands. Þessi bókun og afstaða hreppsnefndar Ásahrepps til fyrrnefndra draga að frumvörpum staðfestist hér með.

Virðingarfyllst,